

LR Seimo nariui Tomui Tomilinui
Kopija Referentei Laimai Galkutei

Dėl Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo projekto

2018 m. rugsėjo 29 d.,
Vilnius

Mes, Nacionalinio švietimo NVO tinklo organizacijos, patvirtiname, kad Lietuvoje neformaliajam suaugusiųjų švietimui, išskyrus kvalifikacijos tobulinimą, valstybės institucijos, o juo labiau savivaldybės, neskiria reikiamo dėmesio. Iki šiol nėra nei aiškios politikos, nei jos įgyvendinimo strategijos. Nevyriausybinių NSS paslaugų teikėjų veikla neišplėtotą, dažnai yra trumpalaikė, nepajėgi patenkinti suaugusiųjų poreikių kiekybiniu ir kokybiniu požiūriais. Dažnu atveju NSS, o ypač neformalusis vyresniųjų suaugusiųjų švietimas, yra grindžiamas nevyriausybinių organizacijų savanoriška iniciatyva. O kvalifikacijos tobulinimo srityje skiriant didžiules lėšas iš ES struktūrinių fondų darbuotojų kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui, organizuojamų mokymų paskirtis, kokybė ar įgytos kompetencijos išvis nevertinama.

Todėl iš esmės pritariame Seimo nario Tomo Tomilino iniciatyvai keisti neformaliojo suaugusiųjų švietimo situaciją Lietuvoje ir siūlyti LR Seimui naują neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo projektą. Manome, kad nuodugnus įstatymo nuostatų peržiūrėjimas padėtų spręsti šiandien egzistuojančias suaugusiųjų švietimo problemas bei galėtų sudaryti tinkamas sąlygas nevyriausybiniam suaugusiųjų švietimo paslaugų teikėjams aktyviau prisidėti plečiant ir tobulinant neformalųjį suaugusiųjų švietimą šalyje.

Siekdami, kad naujasis įstatymas nebūtų dar vienas teisės aktas, kuris nepajėgs išspręsti įsisenėjusių NSS iššūkių, siūlome prieš registruojant šio įstatymo projektą Seime, surengti viešas diskusijas su visomis suinteresuotomis NSS grupėmis, būtent Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija, suaugusiųjų švietimo ir jaunimo nevyriausybiniams organizacijomis, asocijuotomis verslo struktūromis ir kt. Mūsų nuomone žemiau išvardytoms teisės akto projekte siūlomoms nuostatoms ir sąvokoms būtina skirti daugiau dėmesio ir išankstinio sutarimo:

1. Kvalifikacijos tobulinimo įtraukimas į NSS apibrėžimą gali dar labiau sumažinti skirtumą tarp specialiųjų ir bendrųjų kompetencijų ugdymo. Dėl šios priežasties, kaip ir šiuo metu vyraujančioje NSS politikoje, didžiausias dėmesys bus skiriamas profesinei kvalifikacijai ir perkvalifikavimui.
2. Siūlomame projekte neatsižvelgta į specifinius vyresniųjų suaugusiųjų mokymosi poreikius, todėl neaišku, kaip sudarytos sąlygos didinti šio amžiaus tarpsnio žmonių mokymosi galimybes ir pagerinti jų mokymosi sąlygas, didinti švietimo paslaugų įvairovę ir sudaryti nevyriausybiniam NSS teikėjams lygiavertes sąlygas teikti šias paslaugas.
3. Nepaisant vyresniųjų suaugusiųjų mokymosi svarbos, manome, kad vienos konkrečios organizacijos išskyrimas įstatyme neatitinka teisėkūros principų ir pažeidžia kitų šioje srityje veikiančių teikėjų konkurencines sąlygas.
4. Manome, kad tarp NSS paslaugų teikėjų neturėtų būti politinių partijų ir profesinių sąjungų, kadangi jie nėra švietimo paslaugų teikėjai. Šių paslaugų teikėjų grupių įtraukimas į teisės aktą kelia grėsmę NSS kokybei, o pagal šiuo metu egzistuojančią praktiką tai tampa instrumentas pinigų

- įsisavinimui viešųjų pirkimų būdu.
5. NSS programų sąvokos įvedimas reikalauja bendro sutarimo dėl jos apibrėžimo. Ši sąvoka, naudojama formaliajame švietime, ne visada yra taikytina NSS. Todėl svarbus yra visų NSS veikėjų sutarimas, kaip programa yra suprantama NSS lauke, ypač bendrųjų kompetencijų ugdyme. Nors įstatymo projekte numatoma diferencijuoti NSS programų patvirtinimo tvarką, tačiau iš principo neaišku, koku pagrindu dirbtinai perkeliama į neformaliojo švietimo sritį formaliojo švietimo programų akreditavimo principai.
 6. Nors įstatymo projekte ir nurodoma koordinavimo struktūra, tačiau abejotina, kaip ši struktūra padės spręsti problemines NSS sritis: bendrųjų kompetencijų ugdymą, vyresniųjų suaugusiųjų švietimą, nevyriausybinį švietimo paslaugų teikėjų įtraukimą ir kt. Be to, akcentuojant NSS veiklą vietos lygmeniu, nesudaromos sąlygos plėtoti šią veiklą nacionaliniu mastu. Stinga struktūrinio požiūrio į NSS įgyvendinimą: neatsižvelgiama į kylančius institucinės koordinacijos sunkumus tiek nacionaliniu (ŠMM, SADM, ŪKmin), tiek savivaldos lygmeniu (suaugusiųjų švietimo koordinatoriaus funkcija "nuleidžiama" savivaldybės darbuotojams, dažniausiai be papildomo apmokėjimo, nebūtinai turintiems kompetencijų ir/ar motyvacijos prisiimti šias atsakomybes).
 7. Įstatymo projekte dviprasmiškai apibrėžiamos NSS Tarybos atsakomybės, priskiriant jai tiek ekspertines, tiek atstovaujamas funkcijas. Galbūt, vertėtų peržiūrėti ir išplėsti Lietuvos švietimo tarybos kompetencijas ir veiklą bei integruoti NSS Tarybos funkcijas.
 8. Neaiškus programų skirstymas į NSS plėtos, užsakomųjų kvalifikacijos tobulinimo ir tikslinių visuomenės švietimo programas bei šio skirstymo tikslingumas. Abejotina, ar šis skirstymas padės sutelkti daugiau dėmesio į bendrųjų kompetencijų ugdymą. Atkreipiame dėmesį, jog valstybės tarnautojų mokymams NSS lėšos neturi būti skiriamos, kadangi tarnautojų mokymai turi būti įstatymų nustatyta tvarka apmokami iš darbo užmokesčio fondo.
 9. Kaip kalbėjome susitikime, dėl tikslinės amžiaus grupės ribos nustatymo į diskusijas turėtų būti įtraukta Lietuvos jaunimo organizacijų taryba.
 10. Projekte minima galimybė registruoti NSS programas SMIS sistemoje. Tuo atveju, jei bus nuspręsta naudoti šią sistemą, ji turi būti atnaujinta, maksimaliai automatizuota, o duomenys atverti visuomenei. Taip pat būtina nuspręsti, kuri institucija bus atsakinga už sistemos palaikymą.
 11. Kaip kalbėjome susitikime, siūlome nenustatyti reikalavimo sudaryti rašytines sutartis su kiekvienu NSS programos dalyviu, kadangi NSS programos yra labai įvairios, kai kuriais atvejais trumpalaikės. Manome, kad šis reikalavimas nesudaro prielaidų gerinti programų kokybę, bet tik didina administracinę našą.

Tikimės, kad naujas įstatymas galėtų paskatinti būtinus struktūrinius pokyčius NSS srityje, tačiau siekiant spręsti sistemines problemas reikia įtraukti į svarstymus visų susijusių suinteresuotų grupių atstovus tam, kad nuo pradžių būtų sutarta dėl kertinių nuostatų. Savo ruožtu šiuo metu atliekame tyrimą apie iššūkius NVSS srityje tam, kad prisidėtume prie įrodymais grįstos politikos formavimo.

Judita Akromienė,
Tinklo koordinatore

